

תולדות

בראשית פרשת תולדות פרק כז

(ג) וְעָתָה שָׂא נָא כְלִיךָ תְּלִיךָ וְקִשְׁתְּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צִידָה צֵיִד:

(ד) וַעֲשֵׂה לִי מִטְעָמִים כְּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהִבִּיאָה לִי וְאֶכְלָה בְּעִבּוֹר תְּבָרְכֶךָ נַפְשִׁי בְּטָרֶם אָמוֹת:

תרגום יונתן בראשית פרשת תולדות פרק כז פסוק א

א) והוה כד סיב יצחק וכהיין עינוי מלחמי דכד כפתיה אבוי אסתכל בכורסיה יקרא ושריין מההוא זמנא עינוי למכהי וקרא ית עשו בריה רבא בארביסר בניסן ואמר ליה ברי הא ליליא דין עילאי משבחין למארי עלמא ואוצרי טלין מתפתחין ביה ואמר ליה הא נא:

ילקוט שמעוני תורה פרשת תולדות

ויקרא את עשו בנו הגדול [כ"ז, א] הגיע ליל פסח קרא יצחק לעשו בנו א"ל בני הלילה הזה העליונים אומרים שירה הלילה הזה אוצרות טללים נפתחין עשה לי מטעמים [כ"ז, ד] ורוח הקודש משיבה אותו אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו ונתעכב שם, אמרה רבקה ליעקב בנה הלילה הזה העליונים וכו' היום הזה ברכת טללים עשה מטעמים לאביך שעד שהוא בעולמו ויברכך והבא שני גדיי עזים [כ"ז, ט] וכי ב' גדיי עזים היה מאכל של יצחק אלא אחד הקריב קרבן פסח וא' עשה מטעמים, י' ברכות בריך יצחק את יעקב כנגד י' מאמרות שנברא בהן העולם וכשיצא יעקב מעוטר כחתן וככלה בקשוריה וירד עליו תחית טל מן השמים ונדשנו עצמותיו ונעשה גבור חיל לכך נאמר מידי אביר יעקב:

פרקי דרבי אליעזר פרק לב

הגיע ליל יום הפסח, וקרא יצחק לעשו בנו הגדול ואמר לו, בני, זה הלילה כל העולם כלו אומרים בו הלל, ואוצרות טללים נפתחים בזה הלילה, עשה לי מטעמים עד שאני בעודי אברכך. ורוח הקדש משיבה ואומרת [משלי כג, ו] אל תלחם את לחם רע עין. הלך להביא ונתעכב שם. אמרה רבקה ליעקב, בני, הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים בו, העליונים אומרים שירה, הלילה הזה עתידים בניך להגאל מיד שעבוד, הלילה הזה עתידין לומר שירה, עשה מטעמים לאביך, עד שהוא בעודו יברכך. יעקב היה בקי בתורה, פחד לבו על קללת אביו. אמרה לו אמו, בני, ברכות עליך ועל זרעך. ואם קללות, עלי ועל נפשי, שנאמר [בראשית כז, יג] עלי קללתך בני. הלך והביא שני גדיי עזים. וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק והלא די לו באחד, שנאמר [משלי יג, כה] צדיק אכל לשבע נפשו. אלא אחד כנגד הפסח ואחד לעשות לו מטעמים לאכל, דתנינן [פסחים.....] הפסח אינו בא אלא על השבע

אבימלך ונשבעו שניהם וקרא לבאר כשם שקרא לו אביו כדכתיב אשר קרא להן אביו. (ל"ד) ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח את יהודית בת בארי החתי וכו'. בבראשית רבה (פ' ט"ה) אומר ממזר בסוף העולם וממזרת בסוף העולם הקב"ה מזוגן שנאמר (ויקרא י"א ט"ו) כל עורב למינו לא [לחנם] הלך ורזיר אצל עורב וכו'. ד"א יהודית בת בארי. קשה דבפרשת וישלח יעקב (ל"ו ב') פר"ש אהליבמה זו יהודית, והא אהליבמה בת ענה בת צבעון היתה, ואומר ר"ת כי ענה היא אשה, וכאן מדבר מצד אביה דהיינו בארי, ולקמן בוישלח מדבר מצד אמה דהיינו ענה.

(ל"ה) ותהיין מורת רוח ליצחק ולרבקה. פר"ש שעשן הקטרת וכו', ולכן ותכהין כו'. וקשה א"כ היה (לו) לכהות גם לרבקה, וי"ל משום שהאשה נבראת מן העצם לא הויק לה. אבל יצחק שהיה איש שנברא מן האדמה בקל נימוח ונחלש. ד"א ותהיין כו'. וא"ת מאי נפקא מינה, אלא שמא תאמר אנה היו נשיו של עשו שלא הגידו לו שיעקב נטל הברכה, לכך כתיב ותהיין כו'.

כז (א') ותכהין עיניו. פר"ש מפני עשנו של אלו. וקצת תימא למ"ד שיצחק היה ב' שנים בגן עדן למה לא נתרפא מדמעות מלאכים שירדו בעיניו או מעשן של אלו וצ"ע.

(ב') לא ידעתי יום מותי. פי' שאם אמות תפסיד הכל כי יעקב אחיך קנה הבכורה, ויטול עיקר הנכסים, ובמה שאתן לך לא יוכל לערער, שכן למדני אברהם, המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד דבריו קיימין (ב"ב קכ"ו ב') ג"ן.

(ג') שא נא כליך. תימה דהא אמרינן בפ"ק דחולין (ה' א') דמשומד לע"ז מותר לאכול משחיטתו, ומוכיח מאחאב ויהושפט, תיפוק לי' מיצחק דהכא אכל משחיטתו של עשו, וי"ל דלא אכל משחיטתו של עשו (וי"ל דלא אכל משחיטתו) מעולם, ולכן נודמן לו יעקב בפעם הזאת שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים. וא"ת והא כתיב כי ציד בפיו, משמע שהיה רגיל לאכול משחיטתו, וי"ל דזה היה קודם שנשתמד. אורליניש. ואני הכותב מקשה עדיין למה לא הוכיח מכאן שמותר שנהי נמי שלא אכל מ"מ בדעת יצחק היה לאכול אילולי שבא יעקב שהקדים, ונוכל לתרץ שיצחק לא הכיר עשו שהיה רשע. אך קשה כי לפי הברכות שנתן יצחק ליעקב משמע שהכיר בו, ולפי זה ג"כ יהיה קשה, מה ראה יצחק ליתן הברכות לעשו הרשע ולא ליעקב הצדיק. אלא אמר יצחק איך אהיה כפוי טובה, שלא אתן לו ברכות, שהרי מסתכן בעבורי. וצודדה לי ציד. וקשה והלא פסח היה כדאמ' (פר"א פ' ל"ב) דמה שלקח יעקב ב' גדיים, א' לפסת, וא' לחגיגה, וא"כ איך היה אומר לו שיצוד וצ"ע.

(ד') ואוכלה בעבור תברכך נפשי. תימה וכי בשביל המאכל היה מברכו, אלא הכי פירושו בעד שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחת שני' (מ"ב ג' ט"ו) קחו לי מנגן והיה כו' ותהי עליו רוח י"י. ולפיכך נהגו לדרוש בשמחת מצוה לפי שמתוך שמחת

חידושי הרשב"א מסכת ביצה דף כג עמוד ב

מתני' אין צדין דגים מן הביברין ביום טוב. פרש"י ז"ל ואע"ג דאפייה ושחיטה ובישול אבות מלאכות הן והותרו לצורך [טעמא] משום דא"א מעי"ט דשחיטה חייש למכמר בשרא פן יתחמם ויסריח אבל צידה אפשר מבעוד יום ויניחנו במצודתו במים ולא ימות ולמחר יטלנו משם. ואינו מחזור חזא דיש פירות שנפסדין בלקיטתן מאמש כגון תותים ותאנים וכיוצא בהם ואעפ"כ אסרו לתלוש מן המחובר בי"ט וכ"ש צידת הדגים שהן נפסדין הרבה בעומדין במצודה, והרבה נפסדים אלו מסמנים הנשחקין מאמש שהתירו (י"ד א') לדוך כדרכו, ועוד כי לא אסרו באוכל נפש בדאפשר לעשות מעי"ט דאפי' במכשירין שרי רבי יהודה וקי"ל כוותיה ובמכשירין בלחוד הוא דנחלקו עליו חכמים אבל באוכלין לא נחלקו. והרמב"ם ז"ל נתן טעם לדבר דכל מלאכה שאפשר לעשותה מעי"ט ואין בו הפסד אסרו עליו גזירה שמא יניח אדם מלאכות [שאפשר לעשותן מערב יו"ט ליו"ט ונמצא יו"ט כולו הולך בעשיית אותן מלאכות] וימנע משמחת י"ט ולא יהיה לו פנאי לאכול ולשתות וגם זה אינו מחזור כל הצורך. אבל בירושלמי משמע שהן אסורין דבר תורה ובשלהי פרק המצניע כתבתיה בארוכה.

טור אורח חיים הלכות יום טוב סימן תצה

בחודש הראשון בי"ד יום לחדש בין הערבים פסח לה' וגו' ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות וגו' כל מלאכת עבודה לא תעשו וכן נאמר בז' שלו ובראשון ובח' של חג ובעצרת ור"ה הלכך כל מלאכה האסורה בשבת אסורה בי"ט חוץ ממלאכת אוכל נפש דכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם (ב) ותנן אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד שמותר בי"ט ג) חוץ מהוצאה והבערה שמתוך שהותרו לצורך אוכל נפש הותרו נמי שלא לצורך ובלבד שיהא בהן צורך קצת כאשר יתבאר בעז"ה וכן מכשירי אוכל נפש כיון שצריך לתיקון האוכלין מותר לעשותן בי"ט וכגון שא"א לעשותן מאתמול אבל אם היה אפשר לו לעשותן מאתמול אסור לעשותן בי"ט אבל שאר כל המלאכות אסורות בי"ט ולוקין עליהן וקצירה וטחינה ובצירה וסחיטה אע"פ שהן אוכל נפש אסרום חכמים ופר"י הטעם לפי שאדם רגיל לקצור שדהו ולבצור כרמו כאחד ולדרוך כל ענביו ולטחון הרבה ביחד וחשו חכמים שאם היו מתירין בי"ט היה קוצר כל שדהו ובוצר כל כרמו ודורך כל ענביו וימנע משמחת י"ט וכן צידה אסרו שפעמים שתעלה במצודתו דגים הרבה

שו"ת הרמ"א סימן י

עקב אשר שמע אברהם בקולי מלמד ששמר אברהם אפילו עירוב תבשילין אם כן שמע מינה שהיה נוהג כפי התורה והמצוה אפילו מצוה מדרבנן. מכל מקום נוכל לומר אם הוא שמר אנשי ביתו לא שמרו רק החק הנימוסי הנמסר להם, דהיינו ז' מצות בני נח. דמי לנו גדול מאדוננו אבינו יעקב ע"ה אשר נשא שתי אחיות. אלא ע"כ צריכין אנו להודות ולומר כי הכתוב שאמר למען אשר יצוה וגו' לא קאי רק אאותן שבע מצות של בני נח. ולכן סובר ר"י דלמידן דיני בני נח מויצו, כי דיני בני ישראל לחוד ודיני בני נח לחוד. ורבי יצחק רוח אחרת עמו, ולומד דינין מאלהים בג"ש דונקרב בעל הבית וגו', כלומר וסובר שדיני בני נח הן אותן דינים שנצטוו ישראל בסיני ולכן לומד אותן מקרא הנאמר בסיני והכל אחד. כן נראה לפרש סוגיא זו.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קא עמוד א

ולוחשין לחישת נחשים ועקרבים בשבת

רש"י מסכת סנהדרין דף קא עמוד א

ולוחשין על נחשים ועל עקרבים בשבת - בשביל שלא יזיקו, ואין בכך משום צידה.

באר שבע מסכת סנהדרין דף קא עמוד א

ולוחשין לחישה נחשים ועקרבים בשבת כו'. פירש רש"י (ד"ה ולוחשין) בשביל שלא יזיקו ואין בכך משום צידה. ואני אומר אחר אלף מחילות מעצמותיו הקדושים לא כן אבי ח"ו פה קדוש יאמר דבר זה, שהרי משנה שלמה שנינו בפרק שני דעדיות (פ"ב מ"ה) הצד נחש בשבת אם מתעסק שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב וכו', ובסוף פרק האורג (שבת קז, א) אמר שמואל דהאי פטור ופטר מותר הוא. א"כ אי אפשר לומר שהברייתא בא לאשמועינן דאין בכך משום צידה, שהרי אפילו הצד ממש שלא יזיקו מותר לכתחלה, א"כ מאי ואין בכך משום צידה, דמשמע אבל הצד ממש שלא יזיקו אסור. וכבר היה אפשר לי לפרש שהברייתא בא לאשמועינן דאין בכך משום רפואה דומיא דאינך, וכן משמע מדברי הטור שקבע דין זה בסימן שכ"ה בהדי דברים המותרים לעשות בשבת ואין בהם משום רפואה, ולא קבע דין זה בסימן שי"ו בדיני צידה כמו שכתב שם המשנה דעדיות הצד נחש כו'. והרב המחבר שלחן ערוך בסימן שכ"ח נגרר אחר דברי רש"י, וחשב שהטור פירש ג"כ כדפירש רש"י, מדהעתיק בספר בית יוסף על דברי הטור הברייתא עם פירוש רש"י:

ואני אומר אחר המחילה מכבוד תורתו, בכאן כבודו הגדול במקומו מונח אבל אגב חורפיה לא דק, אמנם מדברי הרמב"ם בפ"א מהלכות עבודה זרה (הלכה י"א) נראה שהוא פירש הך ברייתא ולוחשין לחישה נחשים ועקרבים בשבת, היינו מי שנשכחו נחשים או עקרבים שמותר ללחוש לו אפילו בשבת, אע"פ שאין הדבר מועיל כלום ואסור להרבות בשיחה בטילה בשבת (שבת קיג, א) שנאמר (ישעיה נח, יג) ממצוא חפצך ודבר דבר, ואפילו הכי לחש זה שרי כדי שלא תטרף דעתו עליו. והילך לשון הרמב"ם מי שנשכו עקרב או נחש מותר ללחוש על מקום הנשיכה אפילו בשבת כדי ליישב דעתו ולחזק לבו, ואע"פ שאין הדבר מועיל כלום, הואיל ומסוכן הוא התירו לו כדי שלא תטרף דעתו עליו עכ"ל, ושפתים ישק הוא. [א. ה. עיין אליהו רבא סז' שכ"ח אות נ"ד]:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף יז עמוד ב

בית שמאי אומרים: אין פורסין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום, ובית הלל מתירין

תוספות מסכת שבת דף יז עמוד ב

אין פורסין מצודות כו' - אע"ג דבשבת נמי אם פירש מצודה אינו חייב חטאת שאינו יודע אם יצוד אם לאו מ"מ גזרו לפרוש מצודה דפעמים אתי לידי חיוב חטאת כגון שבשעת פריסתו ילכוד דהכי קתני בתוספתא הפורס מצודה לבהמה או לעוף ונכנס לתוכה חייב.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ס עמוד א

ת"ר: ליבה ולבתה הרוח, אם יש בלבוי כו' ללכותה - חייב, ואם לאו - פטור. אמאי? ליהוי כזורה ורוח מסייעתו! אמר אביי: הכא במאי עסקינן - כגון שליכה מצד אחד, ולבתו הרוח מצד אחר. רבא אמר: כגון שליכה ברוח מצויה, ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה. ר' זירא אמר: כגון דצמרה צמורי. רב אשי אמר: כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו - ה"מ לענין שבת, דמלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל הכא גרמא בעלמא הוא, וגרמא בנזקין פטור.

רש"י מסכת בבא קמא דף ס עמוד א

מלאכת מחשבת - נתקיימה מחשבתו דניחא ליה ברוח מסייעתו.

רא"ש פ"ו סוף סי' יא

ולא אמרינן [אע"פ] שסייעו הרוח בעשיית האש הוי כאילו הוא עשהו לבדו מידי דהוה אזורה ורוח מסייעתו דחשבי' ליה כאילו עשה המלאכה לבדו. דהתם מלאכת מחשבת אסרה תורה אע"פ דלא הוי אלא גרמא בעלמא בהכי חייבה תורה כיון דמלאכה זו עיקר עשייתה ע"י רוח